

تحولات معماری یک قرن اخیر تهران

پژوهش پیش رو به بررسی تحولات معماری یک قرن اخیر شهر تهران می‌پردازد. در این تحقیق تلاش بر این بوده تا تجربه زیسته ده بنای عمومی و غیرمسکونی شهر در این یکصد سال کاوش شود. این پژوهش توسط نگار منصوره به سفارش مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران در بهمن ماه ۱۴۰۰ انجام شده است.

برخی از بزرگان معماری ایران نیز که خود تجربه زیسته در الگوهای متفاوت از بناهای معاصر در طول سده اخیر را داشته‌اند، درک عمیق‌تری از ویژگی تجربه فضاها و نحوه تغییر و تحول در مفهوم و مصادیق معماری بناها را ارائه می‌دهند. تحقیق درباره موضوع معماری معاصر نشان می‌دهد که تاکنون پژوهشگران و صاحب‌نظران با طیف گسترده‌ای از دیدگاه‌ها و با رویکردهای متنوع با آن مواجه شده‌اند.

میل به تغییر و نوخواهی امری ذاتی است و سنت تا پیش از قرن حاضر و در طول حیات خود، دائماً ارتباط دوسویه موثری بین مقتضیات انسانی و فضای معماری برقرار کرده است. در ابتدای قرن، معماران سنتی هنوز به منبع غنی سنت اتصال داشتند و نوعی معماری را ارائه دادند که جالب توجه است؛ به تدریج و بر اثر عوامل داخلی و خارجی، کیفیت از بناها رخت بربست و در شهرهایمان، ساختمان‌سازی بدون معماری فراگیر شد. امروزه در معماری شهرهای معاصر ایران و شهر تهران انسان در حال فراموشی است و معماری از فضای انسان‌گرا به فضای شکل‌گرا تبدیل شده است. به تعبیر دیگر معماری که برای انسان و آرامش و تأمین نیازهای ادراکی و شناختی او ساخته می‌شد در حال تبدیل به معماری تبلیغاتی و مصرف‌گرا برای مردم شده است و تنها آنچه به چشم زیبا بیاید مورد توجه قرار می‌گیرد. محصول این فرآیند، فضاهای معماری و شهری خالی از روح، خیال و خاطرات انسانی است.

در این پژوهش به بررسی رهیافت پدیدارشناسی در خوانش معماری بناها و ساختارهای آگاهی حاکم بر آنها و برساختن تجربه آگاهانه، آنچنان که از منظر اول شخص تجربه می‌شود، پرداخته شده است.

این پژوهش همچنین به دنبال مفهوم زیبایی و تجربه زیباشناختی است تا مفهوم زیبایی را از خلال تجربه زیسته افراد بدست آورد و آنها ادراک و تجربه زیباشناختیشان را از زیبایی یک بنای خاص معاصر توصیف کنند.

هدف از این پژوهش، فهم حاصل از تجربه‌ای است که پس از حضور در بنا یا مجموعه‌ای حاصل می‌شود؛ این پژوهش طیف گسترده‌ای از نظریات هنرمندان و معماران و سایر متخصصان را در بر می‌گیرد.

هدف از انجام این پژوهش، همچنین دستیابی به شناخت، خوانش و تفسیر جدیدی از بناهای صد ساله تهران با جهت‌گیری تجربه فضایی و رهیافت پدیدارشناسی است، تا بتوان راهی به سوی بازترسیم فضاهای مبتنی بر واقعیت‌های عینی باز کرد. با تحلیل تجربه فضایی در متن آثار معماری معاصر شهر تهران در یک قرن اخیر، به بازشناسی و تحلیل ویژگی‌های آن پرداخته شده و در صورت وجود خصوصیات ویژه، تبیین و تدوین شده‌اند.